

การบริหารแรงงานสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

หลังจากที่ได้มีพระราชบัญญัติสอบสวนภาวะกรรมกรออกไว้เป็นกฎหมายแล้ว ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ รัฐบาลชุดจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เข้าบริหารประเทศ และได้ประกาศนโยบายทั่วไปในการบริหารประเทศโดยยึดหลัก ๖ ประการของคณะราษฎร คือ หลักเอกราช หลักความสงบภายใน หลักเศรษฐกิจ หลักสิทธิเสมอภาค หลักเสรีภาพ และหลักการศึกษา และยึดถือเรื่องการครองชีพของราษฎรตามควรแก่สภาพเป็นสำคัญ ซึ่งโดยนัยนี้จะได้พยายามให้ปวงชนชาวสยามมีความรู้ความชำนาญ และเกิดความนิยมในวิชาชีพ เช่น ในการเกษตร เหมือนแร่พาณิชย์การ และอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ

สำหรับการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามนโยบายเกี่ยวกับการแรงงานและวิชาชีพต่าง ๆ ก็มีแผนกรรมกรในกรมพาณิชย์ กระทรวงเศรษฐกิจ เป็นผู้ดำเนินงาน ต่อมาในวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๔๘๔ ได้มีพระราชบัญญัติโอนหน้าที่เกี่ยวกับการกรรมกร ซึ่งกรมพาณิชย์และกระทรวงเศรษฐกิจมีอยู่ตามกฎหมายอันเกี่ยวกับงานกรรมกรมาเป็นอำนาจและหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย เพราะฉะนั้นบรรดาอำนาจและหน้าที่ที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสำนักงานจัดหางาน พุทธศักราช ๒๔๗๕ พระราชบัญญัติสำนักงานจัดหางานประจำท้องถิ่น พุทธศักราช ๒๔๗๕ พระราชบัญญัติแก้ไขข้อความบางอย่างในพระราชบัญญัติว่าด้วยสำนักงานจัดหางาน พ.ศ. ๒๔๗๕ และพระราชบัญญัติจัดหางานประจำท้องถิ่น พ.ศ. ๒๔๗๕ พ.ศ. ๒๔๗๖ และพระราชบัญญัติสอบสวนภาวะกรรมกร พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งระบุว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของอธิบดีกรมพาณิชย์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเศรษฐกิจนั้น ให้โอนเป็นอำนาจและหน้าที่ของอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์และรัฐมนตรีว่าการเรื่องราวใด ๆ ตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยสำนักงานจัดหางาน พ.ศ. ๒๔๗๕ ระบุไว้ในกรุงเทพฯ

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๕๕ ตอนที่ ๒๒ วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๒ หน้า ๓๓๑๘

^๒ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๗๕ วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ หน้า ๑๔๗๖

ไต้ย่น ๗ ที่ทำการกรมพาณิชย์ ในหัวเมืองไต้ย่น ๗ ที่ทำการผู้ว่าราชการการจังหวัดนั้น ให้เปลี่ยนแปลงเป็น
 ๗ ในกรุงเทพฯ ไต้ย่น ๗ ที่ทำการกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ส่วนในหัวเมืองไต้
 ย่น ๗ ที่ทำการชาวดวงประจำจังหวัด

การชวยอาชีพและวิชาชีพ

ในปีเดียวกันนั้นเองรัฐบาลได้เสนอร่างกฎหมายชวยอาชีพและวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๔๔๔^๓
 เพื่อส่งเสริมการครองชีพของราษฎร เป็นฉบับแรก ซึ่งมีหลักการคือสงวนอาชีพและวิชาชีพบางประ
 เภทเป็นอาชีพสงวน เฉพาะประชาชนชาวไทย ทั้งนี้โดยมีเหตุผลในด้านความมั่นคงแห่งชาติ จึง
 จำเป็นต้องสงวนอาชีพและวิชาชีพบางประเภทไว้สำหรับประชาชนชาวไทยได้ประกอบอาชีพและ
 วิชาชีพโดยเฉพาะ ซึ่งที่เป็นอยู่นั้นอาชีพของประชาชนชาวไทยได้ถูกรุกรานและเสื่อมโทรมไปมาก
 จึงต้องการจะเอาวิชาชีพและอาชีพมาให้คนไทยทำการประกอบอาชีพของแต่ละคน และเพื่อผล
 แห่งส่วนรวมคือเศรษฐกิจของชาติ และเป็นการกำจัดคนต่างดาวในอาชีพนั้น ๆ แด่พระราชบัญญัติ
 ก็ไม่ได้เป็นการตัดอาชีพคนต่างดาว หากเป็นการสงวนอาชีพให้คนไทยเฉพาะที่เห็นว่าจำเป็น บาง
 อาชีพอาจห้ามเด็ดขาด แต่บางอาชีพห้ามเป็นเชต บางอาชีพห้ามเป็นนายทุนหรือลูกจ้าง

การที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นก็เพราะมีเหตุผลดังกล่าวดังนั้น ประกอบด้วยตัวเลขทาง
 สถิติที่จะเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าสมควรที่จะออกพระราชบัญญัติสงวนอาชีพ และวิชาชีพได้แล้ว กล่าว
 คือในการสำรวจทะเบียนสำมะโนครัว พ.ศ. ๒๔๔๐ นั้น ประเทศไทยมีคนไทยและคนต่างดาวอายุ
 ๑๐ ปีขึ้นไป ๑๐ ล้านคน และมีอาชีพจริง ๆ เกือบ ๗ ล้านคน (นอกนั้นเป็นเด็กและเป็นคนที่ไม่มี
 อาชีพ) เป็นคนไทยเสีย ๖ ล้านคน ต่างดาว ๔ แสนกว่า รอยละของอาชีพมีดังนี้

การเกษตรและประมง	คนไทย ๘๖.๒	จีน ๒๕.๘	ต่างดาวอื่น ๆ ๘๘.๖
------------------	------------	----------	--------------------

^๓ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๕/๒๔๔๔ (สามัญ) สมัยที่ ๒ ชุดที่ ๓ วัน
 พฤษหิถี ๓๑ กรกฎาคม ๒๔๔๔, หน้า ๒๓๘

^๔ รายงานการประชุมสภา, เล่มเดียวกัน หน้า ๒๔๓

การค้า	คนไทย	๓.๓	จีน	๔๒.๕	ทางดาวอื่น ๆ	๑๗.๐
อุตสาหกรรมการประมงและช้าง	"	๑.๐	"	๑๗.๗	"	๕.๕
การสาธารณสุข	"	๐.๕	"	๐.๓	"	๑.๕
การบ้านและสวนบุคคล	"	๐.๕	"	๕.๖	"	๘.๕
การขนส่งและการคมนาคม	"	๐.๗	"	๓.๕	"	๒.๕
การวิชาชีพ	"	๐.๓	"	๑.๓	"	๑.๗
การป่าไม้	"	๐.๓	"	๐.๔	"	๒.๕
การเสมียน	"	๐.๓	"	๐.๒	"	๐.๔
การโลหกิจ	"	๐.๑	"	๒.๓	"	๐.๔

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวทำให้ทรงพระราชบัญญัติสงวนอาชีพและวิชาชีพได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายได้โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑. ให้กำหนดอาชีพและวิชาชีพบางประเภทบางชนิดไว้ โดยกำหนดให้เป็นอาชีพหรือวิชาชีพเฉพาะคนไทย
๒. วิชาชีพที่จะกำหนดเพียงใดในท้องที่ใด เมื่อใด ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา
๓. ในท้องที่ที่พระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพหรือวิชาชีพใด เป็นอาชีพหรือวิชาชีพเฉพาะคนไทย ห้ามมิให้บุคคลอื่นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นในท้องที่นั้น
ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นอยู่แล้วในวันที่มีพระราชกฤษฎีกาให้คงทำการประกอบไปได้ภายในระยะเวลาที่พระราชกฤษฎีกาจะใดกำหนด
๔. ผู้ใดฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ หรือพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัตินี้มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๕. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพไว้สำหรับเฉพาะ
คนไทย (ฉบับที่ ๑) โดยระบุถึงอาชีพและวิชาชีพ ๒๗ ชนิด ให้ทำได้เฉพาะคนไทยในทุกท้องที่ทั่ว
ราชอาณาจักร ตามบุคคลใดที่ไม่ใช่คนไทยประกอบอาชีพตามที่ได้ออกไว้ก็ให้ประกอบอาชีพนั้น ๆ ไป
ได้ นับแต่วันออกพระราชกฤษฎีกานี้ แต่มีกำหนดระยะเวลา คือ

- ๑. ภายใน ๕๐ วัน ในกรณีอาชีพหรือวิชาชีพทั้งแกแหมายเลข ๑ ถึง ๒๕
- ๒. หนึ่งปี ในกรณีอาชีพหรือวิชาชีพทั้งแกแหมายเลข ๒๖ ถึง ๒๗

อาชีพและวิชาชีพทั้ง ๒๗ ชนิดมีดังนี้ คือ

- ๑) การทำหรือการหล่อพระพุทธรูป
- ๒) การรับจ้างขายพระพุทธรูป
- ๓) การตัดฟัน
- ๔) การรับจ้างขายพื้นแว่นแต่ขายย่อยในร้านชำ
- ๕) การเผาถ่าน
- ๖) การรับจ้างขายถ่าน เว้นแต่ขายย่อยในร้านชำ
- ๗) การทำชัน
- ๘) การรับจ้างขายชัน เว้นแต่ขายย่อยในร้านชำ
- ๙) การทำน้ำมันยาง
- ๑๐) การรับจ้างขายน้ำมันยาง เว้นแต่ขายย่อยในร้านชำ
- ๑๑) การทำไต
- ๑๒) การรับจ้างขายไต เว้นแต่ขายย่อยในร้านชำ
- ๑๓) การทำอิฐหรือการรับจ้างขายอิฐ
- ๑๔) การทำหมวกสตรี
- ๑๕) การตัดการเย็บเสื้อผ้าสตรี

- ๑๖) การย้อมมะเกลือ
- ๑๗) การทำสิ่งจักสาน เฉพาะสำหรับเป็นเครื่องใช้ในบ้านหรือโรงเรียน เว้นแต่เสื้อ
- ๑๘) การทำเครื่องเงิน
- ๑๙) การทำเครื่องถม
- ๒๐) การแกะสลักวาดลายไทย
- ๒๑) การเรียงพิมพ์อักษรไทย
- ๒๒) การทำดอกไม้เพลิง
- ๒๓) การทำตุ๊กตาหรือของเล่นสำหรับเด็ก
- ๒๔) การทำรม
- ๒๕) การคัดผม
- ๒๖) การเป็นนายกรรม
- ๒๗) การคัดผม

นอกจากนี้ก็ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติรายอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. ๒๔๘๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับคำนิยามของคำว่า "โรงงาน" หมายถึงโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและพระราชกฤษฎีกาออกตามความในกฎหมายนั้น ซึ่งเป็นโรงงานของเอกชน ห้างหุ้นส่วน และบริษัท และคำว่า "คนทำงาน" ก็หมายถึงคนที่ทำงานในโรงงานไม่ว่าจะเป็นงานในหน้าที่ใด ๆ พระราชบัญญัติฉบับนั้นในเรื่องอัตราส่วนของคนไทยที่ทำงานในโรงงาน แต่จะมีอัตราส่วนเท่าใดต้องกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา นอกจากนี้ได้มีการยืดเวลาให้คนไทยที่ไม่ใช่คนไทยแต่ประกอบอาชีพที่กำหนดในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติรายอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. ๒๔๘๕ อยู่แล้ว และสามารถประกอบอาชีพนั้นต่อไปได้ตามพระราชกฤษฎีกาฉบับแรกกำหนด แต่หากว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นสมควรให้ยืด

๗) พรบ. รายอาชีพและวิชาชีพ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๕ ประชุมกฎหมายประจำศก ๒๔๘๕ โดย ร.ต.ท. เสถียร วิสัยลักษณ์ (โรงพิมพ์ศิวิไลซ์ ไม่นปรากฏปีที่พิมพ์), หน้า ๒๙๔ - ๒๙๖

เวลาต่อไปอีกห้าใดแต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน และบรรดาอาชีพทั้ง ๒๘ แห่ง
ที่พระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ให้เป็นอาชีพเฉพาะคนไทยนั้นก็ได้ลดลงเหลือเพียง ๔ ชนิด คือ

- ๑. การทำหรือการหล่อพระพุทธรูป
- ๒. การทำเครื่องเงิน
- ๓. การทำเครื่องถม
- ๔. การเป็นนายควม

สำหรับอาชีพนายควมนั้นต่อมาได้ถูกยกเลิก คงกำหนดอาชีพไว้สำหรับเฉพาะคนไทยเพียง
๓ ชนิด คือ

- ๑. การทำหรือการหล่อพระพุทธรูป
- ๒. การทำเครื่องเงิน
- ๓. การทำเครื่องถม

ในที่สุดการกำหนดอาชีพและวิชาชีพสำหรับเฉพาะคนไทยในระยะหลังได้มีการพิจารณาเพิ่ม
เพิ่มอีกรวมเป็น ๑๐ ชนิด

- ๑) การทำหรือการหล่อพระพุทธรูป

พระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพไว้สำหรับเฉพาะคนไทย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๕
ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๕๕ ตอนที่ ๒๒ วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๔๘๕, หน้า ๗๖๓

พระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพไว้สำหรับเฉพาะคนไทย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๘๗
ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๖๑ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๔๘๗, หน้า ๑๑๔๓

พระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพไว้สำหรับเฉพาะคนไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๘๘
ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๖๒ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๘๘, หน้า ๕๕๓

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๖ ตอนที่ ๑๐ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๒ หน้า ๕๗

- ๒) การทำเครื่องเงิน
- ๓) การทำเครื่องถม
- ๔) การซึบซรดจักรยานสามล้อรับจ้าง
- ๕) การซึบซรดจักรยานสามล้อยนต์สาธารณะ
- ๖) การซึบรถยนต์สาธารณะ
- ๗) การทำนา (เว้นการปลูกข้าวในร่องสวน)
- ๘) การทำนาเกลือ
- ๙) การตัดผม
- ๑๐) การเรียงพิมพ์อักษรไทย

อาชีพดังกล่าวกำหนดให้เป็นอาชีพ และวิชาที่สำหรับเฉพาะคนไทยในทุกท้องที่แห่งราชอาณาจักร บุคคลใดไม่ว่าคนไทยที่ได้ประกอบอาชีพหรือวิชาที่ดังกล่าวอยู่แล้วในวันใดพระราชกฤษฎีกาที่ทรงประกอบอาชีพหรือวิชาที่นั้น ๆ ทอไปใดภายในระยะเวลา ๑ ปี

การจัดหางานใหญ่ไร้อาชีพ

รัฐบาลมีความตั้งใจให้ประชาชนพลเมืองมีอาชีพและรายได้ เพื่อความเป็นอยู่ด้วยดีของตน และครอบครัวโดยทั่วหน้ากัน และเพื่อที่จะให้ชาติมั่นคงแข็งแรง นอกจากการทหารและการปกครอง จัดกองทัพเป็นปีกแผนแฉวงการ เศรษฐกิจของประเทศก็ย่อมจักต้องเจริญเป็นปีกแผนหนาแน่นอีกด้วย ประชาชนพลเมืองทุกคน จำเป็นที่จะต้องมีอาชีพและมีรายได้พอเพียงแก่การที่จะให้ตนและครอบครัว มีความเป็นอยู่ดีด้วย หากรายได้ของประชาชนมีมากรายได้ของรัฐก็จะสูงขึ้น การบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรก็จะเจริญรวดเร็วยิ่งขึ้น และความสงบสุขเรียบร้อยในบานเมืองก็จะมีอยู่เป็นนิจ ทุกคนก็จะมีแต่ความสุขความพอใจทั่วกัน ^{๑๒} ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ขยายงานออกไปอย่างกว้าง เช่น อุบลสาหกรรมโรงงานทอผ้า โรงงานเนื้อสัตว์ และเครื่องใช้งานก่อสร้างทาง เหมืองแร่ และการ

^{๑๒} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๑/๒๔๘๔ (สามัญ) สมัยที่ ๒ ชุดที่ ๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ กันยายน ๒๔๘๔ หน้า ๕๖๑

ประมุขจางเหมาในวงการรัฐบาล ก็มีข้อบังคับว่าจะต้องมีกรรมการไทยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๕ (เดิมให้ใจกรรมการไทยเพียงร้อยละ ๒๕ เพราะไม่มีกรรมการไทยไปทำ) และเพื่อให้บรรลุผลตามนโยบายของรัฐบาลจึงกล่าวมาแล้วข้างบน รัฐบาลซุกจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ได้ออกพระราชบัญญัติจัดตั้งงานใหญ่โรอาซีฟ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

๑. ผู้ชายไทยที่บรรลุนิติภาวะทุกคนต้องมีอาชีพหรือรายได้อยู่เป็นปกติ ซึ่งเป็นอาชีพหรือรายได้ที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือความเจริญของประเทศ แต่บุคคลดังกล่าวต่อไปนี้ไม่จำเป็นต้องมีอาชีพประกอบอยู่เป็นปกติ คือ

- (๑) ผู้ที่มีอายุเกินกว่าห้าสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๒) ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานการศึกษาของรัฐบาล เทศบาล หรือเอกชน อันได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ

- (๓) ภิกษุ หรือสามเณร ในพระพุทธศาสนา
- (๔) ผู้ที่มีร่างกายพิการทุพพลภาพ หรือสติปัญญาอ่อนไม่สมประกอบ
- (๕) ผู้ที่ได้รับความอุปการะเลี้ยงดู เป็นปกติจากผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายหรือหน้าที่ตามศีลธรรม ซึ่งก่อให้เกิดความอุปการะเลี้ยงดูเช่นนั้น

ผู้ใดฝ่าฝืนปรับไม่เกิน ๕๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๑๐ วัน

๒. ผู้ใดไม่มีอาชีพหรือรายได้ และมีได้เป็นบุคคลตามที่ระบุไว้ในข้อ (๑) - (๕) ดังกล่าว มีหน้าที่ของรายงานตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในท้องที่ที่ตนมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ภายในระยะเวลา ๗ สถานที่ และตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

๓. ขาหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายอาจเรียกบุคคลที่มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในจังหวัดนั้นมาประชุมปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ซึ่งควรส่งเสริมในจังหวัดนั้นและให้บุคคลเหล่านั้นให้ความร่วมมือช่วยเหลือตามสมควร

๔. ขาหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจเรียกบุคคลที่มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในเขตประกอบอาชีพให้แสดงอาชีพหรือรายได้ของตน

๕. ชาวหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจเข้าไปในบ้านหรือสำนักงานในระหว่างเวลาทำงานตามปกติ เพื่อสอบสวนอาชัหรือรายได้ของบุคคลในสำนักงานหรือบ้านนั้น และให้เจาบ้านหรือเจาของสำนักงานอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือ ตลอดจนตอบชอถาม ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดของระวางโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน

๖. ผู้ใดไม่มีอาชัหรือรายได้ ให้ชาวหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จัดหาหรือกำหนดการงานใหญ่ภายในเขตจังหวัด โดยคำนึงความเหมาะสมและความสามารถของผู้นั้น

๗. ถ้าผู้ใดไม่ประกอบการงานที่กำหนดให้ ให้ชาวหลวงหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายส่งตัวผู้นั้นไปประกอบการงานในแหล่งประกอบการงาน ผู้ที่ถูกส่งจะอุทธรณ์ไปยังรัฐมนตรีได้ภายใน ๑๕ วัน

๘. ผู้ใดทำการเพื่อมิให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดหลีกเลี่ยงบทบัญญัติ หรือช่วยเหลือมิให้ประกอบการงานของถูกส่งตัวไปทำงานมีความผิดของระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

๙. ผู้ที่ถูกส่งตัวไปทำงานแล้วไม่ไปหรือหลบหนีจากแหล่งการงาน มีความผิดของระวางโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๐. ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

การปรับปรุงการจัดองค์การ

กรมประชาสงเคราะห์ได้ถูกโอนไปขึ้นกับกระทรวงสาธารณสุข ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๔๘๔ และงานแผนกกรมกรวมทั้งกิจการนิคมกสิกรเขาบอแก้ว จังหวัดนครสวรรค์ มาสังกัดอยู่กับกองอาชัวะสงเคราะห์ด้วย งานของแผนกกรมกรก็ยังคงหนักไปในรูปแบบจัดหางาน และการส่งคนงานไรอาชัฟเขาไปทำกินในนิคม กรันปี ๒๔๘๗ รัฐบาลได้อโอนกรมประชาสงเคราะห์กลับมามสังกัดกระทรวงมหาดไทย

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ รัฐบาลไคมองเห็นว่างานคานกรมกรมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น และ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สงบลงแล้ว ประเทศไทยก็ได้กระชับความสัมพันธ์ของกิจการกรรมกรระหว่างประเทศในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิกมาแต่แรก ทั้งมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับองค์การดังกล่าวเสมอ จึงมีนโยบายจะขยายงานด้านกรรมกรขึ้นเป็นองค์การอิสระมีฐานะเทียบเท่ากอง ซึ่งต่อมาได้มีมติของคณะรัฐมนตรีให้จัดตั้งองค์การกรรมกรขึ้นตามข้อเสนอของกรมประชาสงเคราะห์ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๔๙๐ แต่เนื่องจากยังไม่มียงบประมาณ สถานที่ และเจ้าหน้าที่ จึงต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ในแผนกกรรมกรเดิมมาปฏิบัติงานในองค์การนี้ไปก่อน สำหรับผู้อำนวยการองค์การและบุคลากรได้ถูกขอยืมตัวมาจากสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย งานในหน้าที่ขององค์การนี้ส่วนใหญ่ติดต่อกับองค์การกรรมกรระหว่างประเทศ งานสอบสวนภาวะกรรมกร และงานจัดหาแรงงาน องค์การนี้ดำเนินงานได้ไม่ถึง ๒ ปีก็ถูกยุบเลิก และได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกรมประชาสงเคราะห์ ในกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๔๙๒ ให้จัดตั้งกองกรรมกรขึ้นในกรมประชาสงเคราะห์ และได้โอนงานกรรมกรในองค์การกรรมกรมาขึ้นกับกองกรรมกร ส่วนกิจการนิคมกลึง ที่เขาบ่อแก้วนั้น ให้คงอยู่กับกองอาชีพสงเคราะห์ตามเดิม

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ กองกรรมกรยังคงเป็นเพียงกองเล็ก ๆ มี ๓ แผนก คือ

๑. แผนกคุ้มครองแรงงาน มีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมภาวะการจ้างแรงงาน และงานทางด้านจัดหาแรงงาน

๒. แผนกสำรวจภาวะ มีหน้าที่เกี่ยวกับการสำรวจภาวะการจ้างแรงงานต่าง ๆ เพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาแรงงานนั้น ๆ

๓. แผนกการต่างประเทศ มีหน้าที่ติดต่อกับองค์การกรรมกรระหว่างประเทศ

กิจการกองกรรมกรได้เจริญขึ้นเรื่อยมา จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกรมประชาสงเคราะห์ใหม่ เปลี่ยนชื่อกองกรรมกร เป็นกองจัดสรรสัมมาอาชีพะสงเคราะห์ แบ่งงานออกเป็น ๔ แผนก

๑. แผนกคุ้มครองแรงงานและอุตสาหกรรม

๒. แผนกสำรวจและคนควาแรงงาน

๓. แผนกการต่างประเทศ

๔. แผนกจัดหาแรงงาน

การบริหารงานของกองแรงงานในระยะนี้ส่วนใหญ่หนักไปในด้านการจัดหางาน และการติดต่อองค์การกรรมกรระหว่างประเทศ

ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๖ - ๒๔๘๘ ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการในกรมประชาสัมพันธ์ โดยเปลี่ยนชื่อกองจัดสรรสัมมาอาชีพะสงเคราะห์เสียใหม่ เป็นกองจัดสรรและส่งเสริมสัมมาอาชีพะสงเคราะห์ งานและแผนกต่าง ๆ ยังคงเป็นไปในลักษณะเดิม

พ.ศ. ๒๔๘๘ รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติแรงงานและพระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทยออกใช้บังคับ จึงได้มีการปรับปรุงแบ่งส่วนราชการใหม่ โดยขยายแผนกต่าง ๆ ในกองแรงงาน จาก ๔ แผนก เป็น ๑๖ แผนก

๑. แผนกธุรการ
๒. แผนกวิทยาการและวิจัย
๓. แผนกการต่างประเทศ
๔. แผนกจัดหางาน
๕. แผนกสำรวจแรงงาน
๖. แผนกฝึกฝนอาชีพ
๗. แผนกฝึกสอนนายจ้าง
๘. แผนกสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย
๙. แผนกตรวจแรงงาน
๑๐. แผนกคชงานหญิงและเด็ก
๑๑. แผนกทะเบียนและสหภาพแรงงาน
๑๒. แผนกอุตสาหกรรมสัมพันธ์
๑๓. แผนกเงินค่าทดแทน
๑๔. แผนกสวัสดิการคนงาน
๑๕. แผนกสถิติกรรมกร
๑๖. คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์

จากการที่ได้มีการปรับปรุงและขยายงานของกองแรงงานเพื่อรับกับกฎหมายหรือกิจกรรมใหม่ ทำให้มีแนวทางที่จะปฏิบัติได้กว้างขวางขึ้น และรับผิดชอบแต่ละงานได้ใกล้ชิดมากขึ้น ทำให้

การปฏิบัติงานตามกฎหมายได้บรรลุผล เสนองานตรวจแรงงานเดิมเป็นแผนกคุ้มครองและอุตสาหกรรม ซึ่งมีลักษณะกว้างมาก ต่อมาได้ปรับปรุงแยกเป็นแผนกตรวจแรงงาน แผนกคนงานหญิงและเด็ก แผนกเงินค่าทดแทน เมื่อขยายงานเช่นนี้ทำให้มีการรับผิดชอบเฉพาะงานและให้การคุ้มครองได้ทั่วถึง ทั้งนี้เนื่องจากการขยายงานนั้นมักจะมีการเพิ่มกำลังคน กำลังเงิน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์มากขึ้น จึงปฏิบัติงานได้บรรลุผลตามกฎหมายได้เป็นส่วนมาก

งานด้านให้ความช่วยเหลือแก่กรรมกรไทยยังคงดำเนินรุดหน้าต่อไป และเพื่อจะเป็นการช่วยเหลือคนไทยให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น รัฐบาลจึงเห็นสมควรที่จะบัญญัติกฎหมายให้บรรดาบริษัทห้างหุ้นส่วนหรือเอกชน รับคนงานที่มีสัญชาติไทยเข้าทำงานอย่างน้อยเป็นจำนวนตามที่กฎหมายจะได้กำหนด แต่โดยที่กฎหมายในสมัยนั้นคือพระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๕๕ ในบังคับเฉพาะกิจการที่เกี่ยวกับโรงงานเท่านั้น และยังไม่มีการคุ้มครองสำหรับการตรวจสอบ จึงเห็นสมควรที่จะยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเสีย และบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทยขึ้นใหม่ โดยให้เหตุผลว่า "... ในขณะที่การพาณิชย์ การค้าอุตสาหกรรมกำลังจะก้าวหน้าในประเทศในปัจจุบัน คนไทยเราใคร่เริ่มในเรื่องการค้า อุตสาหกรรมและการพาณิชย์เป็นลำดับมา ดังนั้นการที่จะศึกษาใหม่ความรู้ความชำนาญทางด้านนี้ก็จำเป็นจะต้องได้เริ่มฝึกงานตั้งแต่ต้น และค่อย ๆ วัฒนาการขึ้นเป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม เป็นเจ้าของร้านโรงทาง ๆ เหล่านี้ และเนื่องจากว่าเป็นการที่จะพอบรรเทาผู้ซึ่งโรงงานในตนอยดลง อันเป็นการส่งเสริมสวัสดิภาพแก่ประชาชนให้ปราศจากโจรผู้ร้ายต่าง ๆ เหล่านี้ รัฐบาลจึงเสนอพระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพของคนไทยเพื่อได้ร่วมมือกับพ่อค้าชาวต่างประเทศ และคนไทยซึ่งได้มีการค้าอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมอยู่แล้ว

๑๕ รายงานการประชุมสภา เรื่องร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพคนไทย ๒๔๕๕ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๔๕๕ (พิมพ์โรเนียว) ไม่ระบุหน้า

๑๖ เอกสาร ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แถลงการณ์ในสภา, รายงานการประชุมสภา, เดิมเดียวกัน, (ไม่ระบุหน้า)

สรุปเจตจำนงของรัฐบาลในการตราพระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพคนไทย

- ๑) เพื่อช่วยเหลือคนไทยให้มีอาชีพประกอบเป็นหลักฐานมั่นคง
- ๒) ไม่ให้เป็นการกระทบกระเทือนต่อการประกอบอาชีพของบุคคลต่างชาที่ได้นำเงินมา

อยู่แล้ว

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพคนไทย ^{๑๗}

๑. ถ้ามีประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ใ้พระราชบัญญัติฉบับนี้บังคับ ณ วันที่ใดแล้ว ให้เจ้าของ (ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม หรือธุรกิจอย่างอื่น) ซึ่งใช้แรงงานตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป แจ้งจำนวนคนงานทั้งหมดที่มีอยู่ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้บังคับ และผู้ที่ใช้แรงงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไปหลังจากพระราชกฤษฎีกาออกให้บังคับให้แจ้งภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เพิ่มจำนวนคนงานถึง ๑๐ คนขึ้นไป เมื่อแจ้งแล้วหากมีการเปลี่ยนแปลงก็ให้แจ้งอีกภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง การแจ้งให้ทำตามแบบที่กฎกระทรวงกำหนด

๒. ในจำนวนคนงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไปดังกล่าว ต้องเป็นคนสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่าร้อยละ

๕๐

๓. ถ้าเจ้าของซึ่งใช้แรงงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไปยังมีคนงานสัญชาติไทยไม่ครบตามจำนวนที่ระบุในพระราชกฤษฎีกาก็ให้ยังมีคนงานเท่าที่มีอยู่ต่อไปได้ แต่เมื่อจะรับคนใหม่ต้องรับแต่คนสัญชาติไทยจนครบจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

๔. ให้เจ้าของซึ่งใช้แรงงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไปจัดทำทะเบียนคนงานตามรายงานที่กำหนดไว้ให้พร้อมที่จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจในเวลาราชการ

๕. ถ้าฝ่าฝืนคือไม่แจ้งจำนวนคนงานและไม่จัดทำทะเบียนคนงาน ก็มีความผิดระวางโทษปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าเจ้าของไม่ให้ความ

^{๑๗} กรมประชาสงเคราะห์, คู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพคนไทย พ.ศ. ๒๔๕๕ (พระนคร: โรงพิมพ์โรงเรียนประชาสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์, ๒๕๐๒), หน้า ๕

สะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจทะเบียนคนงานและจำนวนคนงานมีความผิดปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท และถ้าไม่ปฏิบัติตาม คือ ไม่ใช้คนงานไทยตามจำนวนที่กำหนดหรือถ้ามีคนไทยยังไม่ครบตามจำนวนแล้วรับคนงานใหม่ที่ไม่ใช่คนไทย จะมีความผิดของระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน

ต่อมาวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๐๒ คณะปฏิวัติฯ โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๘๒ ประกาศกำหนดกิจการ ๕ ประเภท ซึ่งเจ้าของที่ใช้คนงานตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไปจะต้องจัดให้มีคนงานซึ่งมีสัญชาติไทยเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนคนงานทั้งสิ้น

กิจการ ๕ ประเภทนั้นคือนี้

- ๑) การเชื่อมและการชุบโลหะ
- ๒) การซ่อมแซมเครื่องยนต์จักร
- ๓) การทำบล็อกและตรา
- ๔) การทำรองเท้า
- ๕) การก่อสร้าง ประกอบ แกะไข หรือซ่อมแซมยานพาหนะหรืออุปกรณ์ของยานพาหนะ
- ๖) การก่อสร้าง ประกอบ แกะไข หรือซ่อมแซมเครื่องจักร เครื่องยนต์ เครื่องไฟฟ้า หรือ

เครื่องวิทยุ

- ๗) การก่อสร้าง ต่อเติม ติดตั้ง บำรุงรักษา ซ่อมแซม ตกแต่ง หรือรื้อถอนอาคาร
- ๘) การทำเครื่องเรือน
- ๙) การทำไม้ขีดไฟ

ให้ถือว่าประกาศฉบับนี้เป็นพระราชกฤษฎีกาออกตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย พ.ศ. ๒๔๙๙ เหตุผลที่ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ เพื่อต้องการสนับสนุนส่งเสริมคนไทยให้มองทางและโอกาสที่จะเขาทำงานประกอบอาชีพดังกล่าวมาช้านาน เพื่อจะได้มีอาชีพ

เป็นหลักฐาน อันจะช่วยให้มาตรการการครองชีพดีขึ้น และเป็นการส่งเสริมภาวะทางเศรษฐกิจของ
 ประเทศชาติเป็นส่วนรวม และเห็นว่าเมื่อกำหนดประเภทกิจการและจำนวนคนงานตามมาตรา ๖
 แห่งพระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพคนไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ แล้วก็มีโอกาสให้กระทบทระเถื่อนต่อการ
 ค่าเงินอาชีพที่ใดปฏิบัติมาแต่แปรการใด เจ้าของกิจการยังคงจ้างงานคนต่างดาวที่เคยจ้างไว้
 แต่เดิมต่อไปได้ทุกประเภท เพียงแต่ทำให้เจ้าของกิจการที่มีคนงานสัญชาติไทยน้อย เมื่อจะรับคน
 งานเข้าใหม่ ต้องรับคนงานที่มีสัญชาติไทยเข้าทำงานจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ตามประกาศคณะ
 ปฏิวัติฉบับที่ ๕๒ คือไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนคนงานทั้งหมด อนึ่งการให้คนงานสัญชาติไทย
 รวมทำงานอยู่ควยเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของคนงานทั้งหมดนั้น มิได้เป็นอุปสรรคกระทบทระ
 เถื่อนต่อการลงทุนของชาวต่างประเทศแ่อย่างใด เพราะผู้เริ่มกิจการซึ่งเป็นชาวต่างประเทศก็
 ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องใช้คนงานซึ่งเป็นคนในประเทศที่ตนมาลงทุนอยู่แล้ว

สรุปผลการปฏิบัติงานเมื่อใดประกาศใช้พระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพคนไทย
 พ.ศ. ๒๔๘๕) และทางประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๒ มีดังนี้

๑. เจ้าของสถานประกอบการที่ใดคนงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไปมาแจ้งจำนวนคนงานต่อกรม
 ประชาสงเคราะห์ รวมทั้งสิ้น ๑,๖๘๘ ราย รวมจำนวนคนงาน ๘๘,๘๑๓ คน มีคนงานสัญชาติไทย
 ทำงานอยู่ ๓๑,๘๕๐ คน และคนงานสัญชาติอื่นจำนวน ๑๖,๘๖๒ คน คิดเป็นคนงานสัญชาติไทยทำ
 งานอยู่ร้อยละ ๘๑ ของจำนวนคนงานทั้งหมด
๒. ในจำนวนสถานประกอบการทั้ง ๑,๖๘๘ รายนี้ แยกเป็นสถานประกอบการ ๘ ประเภท
 ดังกล่าวข้างต้นเสีย ๑๔๑ ราย มีจำนวนคนงานทั้งสิ้น ๕,๓๘๖ คน เป็นคนงานสัญชาติไทย ๔,๘๒๑
 คน เป็นคนงานสัญชาติอื่น ๕๖๕ คน คิดเป็นคนงานสัญชาติไทยทำงานอยู่ร้อยละ ๘๒ ของจำนวนคน
 งานทั้งหมด
๓. พนักงานเจ้าหน้าที่กองแรงงาน กรมประชาสงเคราะห์ ได้ออกทำการตรวจสอบประ
 กอบการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และธุรกิจต่าง ๆ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๐๒ ถึงเดือน

๑๘ กรมประชาสงเคราะห์, อ้างแล้ว, หน้า ๒๔

กันยายน ๒๕๐๒ รวม ๓๕ ราย รวมจำนวนคนงาน ๑๔,๘๓๒ คน มีคนงานเป็นสัญชาติไทยทำงาน
อยู่ ๑๒,๖๑๓ คน คนงานสัญชาติอื่น ทำงานอยู่ ๒,๒๑๙ คน คิดเป็นคนงานสัญชาติไทยทำงานอยู่ร้อยละ
๘๖ ของจำนวนคนงานทั้งหมด

๔. ได้มีสถานประกอบการต่าง ๆ แจ้งการเปลี่ยนแปลงจำนวนคนงานรวม ๔,๑๕๓ ครั้ง

การบริหารแรงงานตาม พ.ร.บ. แรงงาน พ.ศ. ๒๔๘๕

การประกาศใช้กฎหมายแรงงาน พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นกฎหมายแรงงานฉบับแรกของประเทศไทยนั้น รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้ใช้แรงงานทั้งหลาย กล่าวคือผู้ใช้แรงงานในฐานะที่เป็นสมาชิกแห่งสังคม ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองดูแลจากรัฐ และเป็น

เมื่อสมัยสยามมีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ได้รับเชิญให้เข้าเป็นภาคีแห่งสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกรรมกร ทั้งนี้เนื่องจากสัญญาสันติภาพแห่งแวร์ซายส์ ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๒ ภาค ๑๓ ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับการจัดการแห่งกรรมกร รัฐบาลสมัยนั้นได้ตอบปฏิเสธไปยังสันนิบาตชาติว่าประเทศสยามไม่มีกรรมกรโดยอ้างเหตุผลว่า

- (๑) ประเทศสยามเป็นประเทศกสิกรรม ส่วนการอุตสาหกรรมยังอยู่ในสภาพที่มิได้จัดวางองค์การให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
- (๒) ดินฟ้าอากาศทำให้สภาพและเงื่อนไขของการทำงานในบูรพประเทศ ผิดกับอัครังคตประเทศ การกำหนดเวลาดำรงงานจึงไม่เป็นปัญหาเหมือนอย่างอัครังคตประเทศ
- (๓) การกินอยู่ของประเทศสยามถูก คนงานมีความพอใจในมาตรฐานการ เป็นอยู่ในขณะนั้น
- (๔) คนงานมีเสรีภาพมาก การกินอยู่สะดวกและจ่ายค่าจ้าง กับนายงานแย่งกันหาลูกจ้างทำงาน ฉะนั้นปัญหาเรื่องกรรมกรโรงงานจึงไม่มี
- (๕) คนงานในบูรพประเทศเป็นผู้ที่นิยมและนับถือดีทวีประเทศโบราณยิ่งกว่าคนในอัครังคตประเทศ และสนับสนุนธรรมเนียมประเพณีโบราณอยู่เสมอ ในประเทศสยามคนงานโดยมากเป็นชาวต่างประเทศ อาทิ จีน มาลายู และแขก ฯลฯ ฉะนั้นการที่จะเข้าไปขัดขวางหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงธรรมเนียมประเพณี อาจจะทำความยุ่งยากให้เกิดขึ้นได้

นอกจากเหตุ ๕ ประการดังกล่าว รัฐบาลยังเห็นว่าการที่จะให้มีกฎหมายเรื่องเกี่ยวกับกรรมกรในประเทศสยามขณะนั้น ยังไม่ถึงเวลาอันสมควร และถ้าเมื่อมีกฎหมายเช่นนั้นแล้ว จะต้องมีการศึกษาค้นคว้ากับสำนักงานกรรมกรระหว่างประเทศมากขึ้น อาทิ จะต้องส่งรายงานและสถิติประจำปี ซึ่งเกี่ยวแก่กรรมกรไปให้สำนักงานกรรมกรระหว่างประเทศ จากหลวงประเจิด อัครังคต, อ่างแล้ว, หน้า ๑ - ๒

ผู้มีบทบาทสำคัญในการผลิตความสำคัญของผู้ใช้แรงงานก็ปรากฏชัดยิ่งขึ้น และนับวันก็จะทวีความสำคัญในเมื่อประเทศไทยได้วิวัฒนาการเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม การตระหนักถึงความสำคัญของผู้ใช้แรงงาน ในฐานะที่เป็นสมาชิกแห่งสังคมนี้ไ้เป็นที่รับรองกันมานานแล้ว เฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นได้จากกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้ยอมรับนับถือสิทธินี้ เป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษยชน นอกจากนี้องค์การกรรมกรระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยได้ เป็นสมาชิกมาแต่ดั้งเดิม ก็ได้มีหลักการสำคัญเป็นรากฐานไว้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ สันติภาพของโลกจะยั่งยืนอยู่โดยอมของอาศัยมูลฐานแห่งความยุติธรรมทางสังคม ซึ่งหมายถึงการ เคารพในสิทธิของบุคคลแต่ละคนโดยเสมอภาคกัน มีค่านึงถึงว่าบุคคลผู้นั้นจะอยู่ในฐานะนายจ้างหรือลูกจ้าง อนึ่งในปฏิญญาอันสำคัญยิ่งอันหนึ่งขององค์การกรรมกรระหว่างประเทศ ซึ่งได้แก่ปฏิญญาแห่งนครฟิลาเดลเฟีย (Declaration of Philadelphia) นั้น ก็ได้ยอมรับกันว่า "แรงงานมิใช่สินค้า" "เสรีภาพแห่งความคิดเห็นของกรรมกรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง" และ "ความทุกข์ยากในที่แห่งใดแห่งหนึ่งย่อมจะก่อให้เกิดอันตรายต่อความรุ่งเรืองของแห่งอื่น ๆ ด้วย" และโดยที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมแรงงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในอันที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมความเป็นธรรมแห่งสังคมตามกัตลองแห่งระบอบเสรีประชาธิปไตยตามหลักการที่กล่าวข้างต้น จึงเห็นสมควรตรากฎหมายขึ้น

๒๒
หลักการและเหตุผลในการออก พ.ร.บ. แรงงาน พ.ศ. ๒๔๕๕

โดยที่ประเทศไทยได้วิวัฒนาการมาจนถึงบัดนี้ การพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม และธุรกิจ มีความเจริญมากขึ้น จนถึงขั้นที่จะมีการคุ้มครองแรงงานเพื่อประโยชน์ร่วมกัน และการประสานงานตลอดจนความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง และโดยที่ไ้ค่านึงถึงการที่ประเทศไทยได้ เขารวมเป็นสมาชิกขององค์การกรรมกรระหว่างประเทศมาแต่แรก ซึ่งเป็นการแสดง

๒๑ จอมพล ป. พิบูลสงคราม, "คำนำ," วิวัฒนาการแรงงาน (พระนคร: โรงพิมพ์ทหารอากาศ, ๒๕๐๐), หน้า ก.

๒๒ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง หลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. ๒๔๕๕ (พิมพ์โรเนียว เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๔๕๕), ไม่ระบุหน้า

ความสนใจของประเทศไทยต่อการไหลแรงงานอันเป็นปัจจัยสำคัญในการ เศรษฐกิจทั้งในด้านการผลิต และการบริโภค และโดยที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมแรงงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในอันที่จะพัฒนา เศรษฐกิจ และส่งเสริมความเป็นธรรมแห่งสังคมตามคัดลอกแห่งระบอบเสรีประชาธิปไตย จึงเห็นสมควรตรากฎหมายวางระเบียบการไหลแรงงานหรือสภาพการทำงานรับรองสิทธิของลูกจ้างที่จะก่อตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน เจริญจาทอรองกับนายจ้าง ตลอดจนกำหนดวิธีแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง ระหว่างกัน เพื่อให้เป็นมาตรฐานที่จะเป็นหลักประกันสวัสดิภาพอนามัย และความมั่นคงในการทำ งานประกอบอาชีพ

อนึ่ง เพื่อให้กฎหมายฉบับนี้เป็นประโยชน์ตามเจตนารมณ์ดังกล่าว และเพื่อให้การพิจารณา ร่างกฎหมายฉบับนี้เป็นไปคามวิถึทางประชาธิปไตย รัฐบาลจึงได้ปรึกษารัฐมนตรีร่วมกันทั้งฝ่ายนายจ้าง และลูกจ้าง ตลอดจนรับฟังมติมหาชน รวมทั้งได้อาศัยหลักการซึ่งองค์การกรรมกรระหว่างประเทศ ได้ตราไว้เป็นมาตรฐาน กับบรรดากฎหมายว่าด้วยแรงงานที่กำหนดไว้ในนานาอารยประเทศ ประกอบการพิจารณากลับกรองให้เหมาะสมกับภาวะในประเทศไทยด้วย ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดกิจการ พหุประโยชน์ อุตสาหกรรม และธุรกิจจำเป็นโดยเร็วและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งนายจ้างและลูกจ้างต่างมีเมตตาธรรมต่อกัน

อนึ่ง การเสนอกฎหมายฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นการริเริ่มอันสำคัญยิ่งประการหนึ่งในประวัติ ศาสตร์ของประเทศไทย กล่าวโดยเฉพาะเป็นการแสดงให้เห็นความสนใจของรัฐบาลในอันที่จะดูแลคุ้มครองส่งเสริมและเสริมสร้างความสมบูรณ์พร้อมสุขให้แก่ประชาชนทั้งมวล ทั้งในด้านสังคม และเศรษฐกิจ และคาดคะเนว่ากฎหมายฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

๑. ประโยชน์ทางฝ่ายลูกจ้าง

๑.๑ ลูกจ้างจะได้รับความคุ้มครองในเรื่องชั่วโมงทำงาน โดยปกติจะให้ลูกจ้างทำงานเกินกว่าสี่ห้าห้ละ ๔๘ ชั่วโมงไม่ได้ ถ้าหากจำเป็นจะต้องทำงานเกินกว่านั้นก็จะได้อาใจดวง

๒๓
 กร.หยุด แสงอุทัย, วิวัฒนาการแรงงาน, "บทความเรื่องพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. ๒๔๕๕" (พระนคร: โรงพิมพ์ทหารอากาศ, ๒๕๐๐), หน้า ๘

เวลาในอัตราที่สูงกว่า

๑.๒ ลูกจ้างได้รับความคุ้มครองเรื่องการหยุดงาน ซึ่งได้แก่ การหยุดงานประจำ สัปดาห์ การหยุดงานตามประเพณีนิยม การหยุดงานพักผ่อนประจำปี การหยุดงานเมื่อเจ็บป่วยและ การหยุดงานของสตรีเนื่องจากคลอดบุตร

๑.๓ ลูกจ้างได้รับความคุ้มครองไม่ให้ในงานจนอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรืออนามัย สำหรับลูกจ้างที่เป็นเด็กและหญิง เช่น ห้ามเด็กอายุน้อยเข้าทำงาน และห้ามหญิงทำงานหนักเป็นต้น

๑.๔ ลูกจ้างได้รับความคุ้มครองในอัตราค่าจ้างโดยลูกจ้างจะได้รับค่าจ้างเท่าเทียมกันทั้งชายและหญิง หากทำงานอันมีลักษณะและสภาพอย่างเดียวกัน ถ้านายจ้างผิดนัดจ่ายเงินค่าจ้าง ลูกจ้างจะได้รับดอกเบี้ยหรือค่าจ้างเพิ่ม

๑.๕ ลูกจ้างได้รับความคุ้มครองโดยมีเงินเลี้ยงชีพ สำหรับเวลาที่หางานใหม่ทำ กลางคือในกรณีที่ลูกจ้างออกจากงานหลังจากทำงานมาแล้ว ๖ เดือน และลูกจ้างไม่ได้ทำผิดอย่างร้ายแรง นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างล่วงหน้าให้ลูกจ้าง ๑ เดือน

๑.๖ ลูกจ้างได้รับความคุ้มครองโดยนายจ้างต้องจัดให้มีสวัสดิการเกี่ยวกับการทำงาน เจรمانำสำหรับบริโภค

๑.๗ ลูกจ้างได้รับความคุ้มครองเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล

๑.๘ ลูกจ้างได้รับความคุ้มครองโดยได้รับค่าทดแทนในกรณีที่ได้รับบาดเจ็บ ทุพพลภาพ หรือถึงตาย

๑.๙ ลูกจ้างมีสิทธิตั้งสหภาพแรงงาน เพื่อเจรจาต่อรองสภาพของการทำงานกับนาย

จ้าง

๒. ประโยชน์ที่เกิดกับนายจ้าง

๒.๑ ถ้าลูกจ้างมีสภาพและฐานะอันดีเกินกว่า มีสุขภาพอนามัยดี ก็ย่อมมีประสิทธิภาพในการทำงาน ผลแห่งการผลิตและธุรกิจของนายจ้างก็จะสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว

๒.๒ นายจ้างมีสิทธิทำการต่อรองกับสหภาพแรงงาน หากทางประนีประนอมเพื่อรักษาผลประโยชน์ของทั้ง ๒ ฝ่าย

๒.๓ กฎหมายนี้สร้างหลักประกันแก่นายจ้างที่จะให้กิจการพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม

หรือธุรกิจ ใดดำเนินการไปโดยไม่หยุดยั้ง โดยห้ามการนัดหยุดงานก่อนที่จะมีการเจรจาตกลง
 ประโยชน์ของส่วนรวม สรุปได้คือ เมื่อมีปัจจัยในการผลิตทั้ง ๒ คือลูกจ้างและนายจ้างได้รับการ
 การปรับปรุงทั้งในค่านิยมสภาพอนามัยและพหุประโยชน์ อุตสาหกรรม และธุรกิจ ดำเนินไปโดยเรียบ
 ร้อยมีประสิทธิภาพ ก็ย่อมจะพัฒนาเศรษฐกิจยังผลให้เกิดการเพิ่มพูนรายได้แก่ประเทศชาติ ซึ่งในที่
 สุดย่อมตกทอดมาสู่ประชาชนโดยทั่วหน้ากัน

สาระสำคัญของ พ.ร.บ. แรงงาน ๒๔๕๕

๑. การคุ้มครองแรงงาน

การใช้แรงงานทั่วไป โดยมีการกำหนดเวลาทำงานของลูกจ้างโดยปกติไม่เกิน
 สี่ปดาคู่หัดะ ๔๔ ชั่วโมง ถ้าเป็นงานอันตรายไม่เกินสี่ปดาคู่หัดะ ๔๒ ชั่วโมง ในระหว่างเวลาทำงาน
 ต้องมีเวลาพักผ่อนไม่น้อยกว่าวันละ ๑ ชั่วโมง ลูกจ้างมีสิทธิหยุดงานประจำสี่ปดาคู่หัดะไม่น้อยกว่า
 สี่ปดาคู่หัดะ ๒๕ ชั่วโมงติดต่อกัน วันหยุดตามประเพณีซึ่งรวมวันกรรมกรด้วย แต่ต้องไม่น้อยกว่า ๑๓
 วันต่อปี และถ้าลูกจ้างคนใดทำงานมาแล้วครบ ๑ ปี ก็มีสิทธิหยุดพักผ่อนประจำปีได้ไม่น้อยกว่าปีละ
 ๒ วัน ลาพักรักษาตัวได้ไม่น้อยกว่าปีละ ๓๐ วัน

การใช้แรงงานหญิง จะกำหนดเวลาทำงานของหญิงเกินกว่าวันละแปดชั่วโมง หรือ
 เกินกว่าสี่ปดาคู่หัดะ ๔๔ ชั่วโมงไม่ได้ ถ้าจะของใช้หญิงทำงานเกินกำหนดเวลาดังกล่าวจะของไม่
 เกินวันละ ๒ ชั่วโมงหรือสี่ปดาคู่หัดะ ๒ ชั่วโมง และห้ามใช้หญิงทำงานยก แบก หาบ หาม ขุด
 ลาก หรือเข็น ของหนักเกินกว่าอัตราที่กำหนด และห้ามนายจ้างใช้หญิงทำงานในสถานประกอบ
 การอุตสาหกรรมในระหว่างเวลา ๒๒.๐๐ น. และ ๒.๐๐ น. ในสถานประกอบการพาณิชย์กรรม
 หรือธุรกิจอย่างอื่นในระหว่างเวลา ๒๔.๐๐ น. และ ๒.๐๐ น. เว้นแต่งานกะหรืองานที่ของทำ
 ติดต่อกันไป หรือเป็นงานที่ของทำในระหว่างเวลาดังกล่าว แต่ของได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้า
 หน้าที่ ห้ามนายจ้างรับหญิงอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี และยังไม่ได้อบรม เป็นลูกจ้างทำงานในสโมสร
 ราตรี โรงแรม สถานชายและเสพสุรา ลูกจ้างหญิงมีสิทธิลาคลอดได้ ๓๐ วันก่อนคลอด และสาม
 สิบวันภายหลังคลอด

การใช้แรงงานเด็ก เด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี จะทำงานใด ๆ ก็ได้ สำหรับเด็กที่มี

อายุตั้งแต่ ๑๒ ปีขึ้นไป แต่ยังไม่ถึง ๑๖ ปีนั้น ทำงานได้เฉพาะประเภทงานเบา งานประเภทอื่น
นอกจากนั้นจะคงได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เสียก่อน ทั้งกำหนดเวลาทำงานก็จะเกินวันละ
๖ ชั่วโมงหรือสี่ค่าหะ ๓๖ ชั่วโมงไม่ได้ และห้ามใช้เด็กทำงานระหว่าง ๒๐.๐๐ น. และ ๖.๐๐
น. งานหนักหรืองานอันอาจเป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ จะทำไม่ได้เลย

รางวัล กฎหมายนี้ได้เพงเล็งถึง และได้สร้างหลักประกันให้ลูกจ้างได้รับค่าจ้างเท่า
เทียมกันทั้งชายและหญิง หากทำงานอันมีลักษณะและภาระอย่างเดียวกันในกรณีนายจ้างมีคดีในการ
จ่ายค่าจ้าง กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้นายจ้างต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ แตะของปรากฏวานาย
จ้างจงใจผิดนัด กฎหมายบังคับให้จ่ายค่าจ้างเพิ่มขึ้นให้ลูกจ้างร้อยละ ๑๕ ของเงินที่ค้างชำระทุก
ระยะ ๗ วัน และในกรณีที่นายจ้างไต่ลูกจ้างออกจากงาน และลูกจ้างมิได้กระทำผิดอย่างร้าย
แรง หลังจากที่ได้ทำงานมาแล้วเกิน ๖ เดือน นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างล่วงหน้าได้ ๑ เดือน

ถ้าลูกจ้างทำงานเกินกว่ากฎหมายกำหนดก็มีสิทธิไต่ศาลวง เวลาในอัตราไม่น้อยกว่าหนึ่ง
เท่าครึ่งของค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับอยู่

ค่าทดแทน ถ้าลูกจ้างต้องประสบอันตรายถึงบาดเจ็บทุพพลภาพหรือตาย เนื่องจาก
การทำงานให้แก่นายจ้าง หรือเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดจากการทำงาน นายจ้างต้องรับผิดชอบจ่ายค่า
ทดแทนและค่ารักษาพยาบาล ถ้าลูกจ้างถึงแก่กรรมให้นายจ้างจ่ายค่าทำศพ และจ่ายค่าทดแทนแก่ผู้อยู่
ในความอุปการะของลูกจ้าง นายจ้างไม่ทอรับผิดชอบในการจ่ายเงินค่าทดแทนว่าลูกจ้างเกิด
อันตรายเพราะเมาสุรา หรือฝ่าฝืนคำสั่งนายจ้าง หรือเพราะประมาท

สวัสดิการ นายจ้างต้องจัดนำสะอาดสำหรับคัม หองน้ำ หองสวม และเครื่องใช้อื่น
จำเป็นสำหรับสุขภาพอนามัย กองจัดให้มีแพทย์ พยาบาลหรือปัจจัยในการปฐมพยาบาล ถ้าเป็นงาน
อันตรายนายจ้างต้องจัดแพทย์หรือพยาบาลลูกจ้างอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

การตรวจตราและการควบคุม นายจ้างต้องจัดทำหลักฐานการทำงานไว้ให้สารวัตร
แรงงานตรวจ และสารวัตรแรงงานมีอำนาจเข้าไปในสถานที่ทำงานระหว่างเวลาทำงาน เพื่อ
ตรวจให้การปฏิบัติได้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

๒. สหภาพแรงงานและสหพันธ์

การก่อตั้งสหภาพแรงงาน ลูกจ้างมีสิทธิก่อตั้งสหภาพแรงงานใดก็ตามที่บรรลุนิติภาวะ และมีสัญชาติไทย ทั้งนี้ยกเว้นลูกจ้างซึ่งเป็นผู้นำกับบัญชาหรือควบคุมลูกจ้างอื่นจะเข้าร่วมก่อตั้งหรือเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานซึ่งลูกจ้างอื่นนั้นใดก่อตั้งหรือเป็นสมาชิกอยู่ไม่ได้ สหภาพแรงงานต้องมีข้อบังคับว่าด้วยวิธีการจัดการสหภาพแรงงานและกองทุนระเบียบ

สมาชิกสหภาพแรงงาน ต้องเป็นลูกจ้าง อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป หรือบรรลุนิติภาวะแล้ว สมาชิกมีสิทธิทวงจเช็คสารต่าง ๆ ของสหภาพแรงงาน

สิทธิและหน้าที่ของสหภาพแรงงาน สิทธิในการเข้าร่วมเจรจาต่อรองและทำสัญญา ร่วมเจรจาต่อรองกับนายจ้างหรือสมาคมนายจ้าง มีสิทธิจัดการและดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสหภาพแรงงาน และสามารถเรียกเก็บเงินค่าเป็นสมาชิกและเงินค่าบริการ และการกระทำต่าง ๆ ในการเจรจาต่อรองกับนายจ้าง การนัดหยุดงาน หรือชักชวนให้สมาชิคนัดหยุดงาน ถ้าไม่ถือว่าเป็นความผิด จะฟ้องร้องทางอาญาหรือทางแพ่งก็ได้

วิธีกาเนินการของสหภาพแรงงาน โดยให้มีคณะกรรมการอำนวยการคณะหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยวิธีการจัดการสหภาพแรงงาน

การควบสหภาพแรงงานเข้าด้วยกัน สหภาพแรงงานตั้งแต่สองสหภาพแรงงานขึ้นไป จะควบเข้าด้วยกันใดก็ตามเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกด้วยคะแนนเสียง เกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสหภาพแรงงาน และถอนการจดทะเบียนเดิมเสีย และสมาชิกของสหภาพแรงงานเดิมซึ่งเลิกไปยอมเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานใหม่

การเลิกสหภาพแรงงานใหม่ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดให้เลิก หรือสหภาพแรงงานปฏิบัติการอันขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือบ้านเมือง และหรือไม่ได้เป็นไปเพื่อให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ในการทำงานหรือเพื่อสวัสดิการของลูกจ้าง

สหพันธ์ การก่อตั้งหรือการเข้าร่วมในสหพันธ์นั้น แต่ละสหภาพแรงงานจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกเกินกึ่งหนึ่ง สหพันธ์กองทุนระเบียบ และมีคณะกรรมการอำนวยการของสหพันธ์โดยเลือกตั้งจากตัวแทนสหภาพแรงงาน

ความสัมพันธ์แรงงาน

๑. คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วยผู้แทนฝ่ายนายจ้าง ๒ คน ผู้แทนฝ่ายลูกจ้างสองคน และผู้แทนฝ่ายรัฐบาลสามคน มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยขอพิพาทแรงงานการกระทำอันไม่เที่ยงธรรม เสนอความเห็นเกี่ยวกับการรวมเจรจาต่อรอง การระงับขอพิพาทแรงงาน การกระทำอันไม่เที่ยงธรรม การนัดหยุดงาน และการปิดงานค้าง เขาไปในสถานที่ของบุคคลใด ๆ เพื่อตรวจสอบเรื่องราวเกี่ยวกับขอพิพาทแรงงานหรือการกระทำอันไม่เที่ยงธรรม มีอำนาจสอบถามขอเท็จจริง เรียกเอกสารมาตรวจ บุคคลแทนวาทองให้ความสะดวกตามสมควร

๒. การรวมเจรจาต่อรอง สหภาพแรงงานหรือสหพันธ์มีสิทธิรวมเจรจาต่อรองกับนายจ้างหรือสมาคมนายจ้างในการรวมเจรจาต่อรอง แต่จะต้องมีสมาชิกซึ่งเป็นลูกจ้างของนายจ้างที่ตนประสงค์จะเข้าร่วมเจรจาต่อรองเกี่ยวกับสภาพการทำงานนั้น ในการรวมเจรจาต่อรองใหญ่แห่งรวมเจรจาต่อรองเป็นผู้มีอำนาจทำการแทนสหภาพแรงงาน หรือสหพันธ์ใด สัญญาการรวมเจรจาต่อรองจัดทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่กรณี

๓. การระงับขอพิพาทแรงงาน เมื่อมีขอพิพาทแรงงานเกิดขึ้น ให้นายจ้างหรือสมาคมนายจ้างกับสหภาพแรงงานหรือสหพันธ์ พยายามหาทางตกลงกันโดยการเจรจาโดยการตั้งอนุญาโตตุลาการหรือวิธีอื่นใดตามที่เห็นสมควร ถ้าไม่อาจตกลงกันได้ให้ยื่นขอพิพาทแรงงานเสนอต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ภายใน ๗ วัน เพื่อเป็นผู้วินิจฉัย หรือคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์อาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อช่วยเหลือในการหาทางระงับขอพิพาทแรงงาน หรืออาจแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้โดยความยินยอมของคู่กรณีทั้ง ๒ ฝ่าย เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดขอพิพาทแรงงานได้

๔. การนัดหยุดงานและการปิดงานค้าง เมื่อพนักงานซึ่งมีวันนับแต่วันที่คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้รับขอพิพาทหรือเมื่อได้รับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์แล้ว สหภาพแรงงาน สหพันธ์ นายจ้างหรือสมาคมนายจ้าง จะสั่งนัดหยุดงานหรือปิดงานค้างได้ ต่อเมื่อได้แจ้งให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์และคู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน ก่อนนัดหยุดงานหรือปิดงานค้าง ถ้ามีภาวะฉุกเฉินหรือประกาศกฎอัยการศึก คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์วินิจฉัยและ

แจ้งคุณกรณัทรภายใน ๒๐ วัน สหภาพแรงงาน นายจ้างจะอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายใน ๗ วัน รัฐมนตรีวินิจฉัยแล้วแจ้งคุณกรณัทรภายใน ๑๐ วัน และให้ถือเป็นที่สุด ซึ่งคุณกรณัทรจะตองปฏิบัติตามและจะส่งนักหยุดงาน ปิดงานงจ้างโดยผ่านคำสั่งรัฐมนตรีไม่ได้

๕. กฎหมายห้ามการกระทำซึ่งไม่เที่ยงธรรม ดังนี้

- ๑) ห้ามนายจ้าง กระทำการใด ๆ อันอาจทำให้ลูกจ้างไม่สามารถทนทำงานอยู่ต่อไปได้ เพราะเหตุที่ลูกจ้างเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน
- ๒) เด็ดจ้างลูกจ้างเพราะลูกจ้างฟ้องร้องหรือเป็นพยาน หรือให้หลักฐานต่อศาลในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
- ๓) ไล่ออกจากงานเพราะเป็นสมาชิกสหภาพ
- ๔) ห้ามให้เงินหรือทรัพย์สินแก่ลูกจ้างหรือเจ้าหน้าที่สหภาพแรงงาน เพื่อมิให้เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานหรือออกจากสมาชิก

๕) ขัดขวางการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน

- ๖) แทรกแซงการดำเนินการของสหภาพแรงงานหรือสหพันธ์โดยไม่มีอำนาจโดยชอบ นอกจากนั้นกฎหมายยังได้ห้ามบุคคลใดกระทำการดังต่อไปนี้

๑. บังคับ หรืออุบายโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้ลูกจ้างคงเป็นสมาชิกและออกจากสมาชิกสหภาพแรงงาน

๒. กระทำการใด ๆ อันอาจเป็นผลให้นายจ้างฝ่าฝืนข้อ ๑ - ๖

ถ้ามีการกระทำอันไม่เที่ยงธรรมนั้นลูกจ้างหรือสหภาพแรงงานหรือสหพันธ์ ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์วินิจฉัย ถ้าไม่เห็นชอบกับคำวินิจฉัยคุณกรณัทรก็มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาคดี

หลังจากที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งได้ให้สิทธิลูกจ้างก่อตั้งสหภาพแรงงานใดนั้น ได้มีสหภาพแรงงานที่ได้จัดตั้งขึ้นถึง ๑๕๔ สหภาพ และได้รวมกันเป็นสหพันธ์ซึ่งมีเพียง ๒ สหพันธ์ คือ "สหพันธ์เสรีแรงงานแห่งประเทศไทย" และ "สหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย"

ไทย^{๒๔} หมายความว่า เป็นการให้สิทธิแก่คนงานอย่างกว้างขวาง เพราะแต่เดิมก่อนหน้านั้นก็มีสภาพแรงงานอยู่บ้างแล้ว แต่ไม่มีกฎหมายรับรอง เพียงแต่ใช้สิทธิก่อตั้งตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น การจดทะเบียนก็จัดกับกระทรวงมหาดไทยในนามของสมาคม ซึ่งกฎหมายก็จำกัดขอบเขตของสมาคมอยู่บ้าง โดยให้มีกิจกรรมแต่เฉพาะด้านสมาคมและวัฒนธรรมเท่านั้น การดำเนินงานของสมาคมจึงขึ้นกับพหุติของรัฐบาลแต่ละสมัย

สภาพและสหพันธ์แรงงานที่ตั้งตาม พ.ร.บ. แรงงาน ๒๔๕๕ ก็ได้ถือโอกาสเรียกร้องค่าแรงเป็นการใหญ่ และมีการนัดหยุดงานครั้งใหญ่ ๆ ถึง ๑๐ ครั้ง ทำให้รัฐบาลและประชาชนไม่พอใจ เห็นว่าสภาพแรงงานและสหพันธ์แรงงานเป็นองค์การทางการเมือง และเป็นอุปสรรคต่อการค้าและอุตสาหกรรม

สรุป

กล่าวได้ว่าการบริหารแรงงานในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ให้ความสำคัญของแรงงานมาก ดังจะเห็นได้จากนโยบายในการบริหารประเทศ ก็ได้พยายามให้คนไทยได้มีความรู้ ความชำนาญ และมีความนิยมในวิชาชีพต่าง ๆ ได้ออกพระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ เพื่อสงวนอาชีพบางประเภทไว้ให้คนไทย และมีการจัดหางานใหญ่ ไร่อาชีพทำโดยออกเป็นพระราชบัญญัติจัดหางานใหญ่ ไร่อาชีพเป็นแนวทางในการกำหนดให้ประชาชนมีอาชีพและมีรายได้ เพื่อความเป็นอยู่ที่ โดยเฉพาะผู้รายไทยต้องมีอาชีพหรือมีรายได้ ถ้าผู้ใดไม่มีอาชีพก็ต้องแจ้งให้ทางราชการทราบเพื่อช่วยเหลือจัดหางานให้

นอกจากนี้ยังได้ให้บรรดาบริษัท หุ่นส่วนร้านค้า รับคนงานที่มีสัญชาติไทยเขาทำงานไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนคนงานทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อให้คนไทยมีอาชีพเป็นหลักฐานและได้ริเริ่มเรื่องการค้าอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม เพื่อให้เกิดความชำนาญ ดังนั้นจึงต้องฝึกงานแล้วจึงค่อย ๆ วิชาความรู้มาเป็นเจ้าของโรงงาน ซึ่งก็ได้มี พรบ. ส่งเคราะห์อาชีพคนไทยเป็นหลักใน

^{๒๔} นิคม จันทรวินทร. และคนอื่น ๆ. การแรงงาน เล่ม ๑ (กรุงเทพฯ: ไทยเซเนมา, ๒๕๑๓), หน้า ๓๖

การดำเนินงาน

สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานที่จะให้แรงงานได้มีการกินคืออยู่ที่ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้างนั้น ยังไม่มีใช้ในประเทศไทย คงใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในลักษณะที่ว่าด้วยสัญญาการจ้างแรงงานเป็นแม่บท ยังให้ความคุ้มครองแก่ลูกจ้างได้ไม่เหมาะสม รัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงได้ออกพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. ๒๔๘๕ ขึ้นเพื่อให้การคุ้มครองแรงงานเพื่อประโยชน์ต่อการใช้แรงงานอันเป็นปัจจัยสำคัญในการ เศรษฐกิจ และ เป็นการประสานงานตลอดจนความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ให้สิทธิในการก่อตั้งสหภาพแรงงานเพื่อเจรจาต่อรองกับนายจ้าง ตลอดจนกำหนดวิธีแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างกัน

อย่างไรก็ตามได้มีผู้กล่าวกันว่า การออกพระราชบัญญัติแรงงาน และการให้มีสหภาพแรงงานได้นั้น ได้เลียนแบบมาจากต่างประเทศ มีสาเหตุจากความต้องการของลูกจ้าง ซึ่งก็เป็นความจริง แต่เหตุผลเบื้องหลังอาจเป็นเพราะจอมพล ป.พิบูลสงคราม หวังผลประโยชน์จากผู้ใช้แรงงานในการที่จะช่วยสนับสนุนพรรคเสรีมนังคศิลา ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลในขณะนั้นมากกว่า ดังจะเห็นได้จากการให้การส่งเสริมและให้เงินอุดหนุนแก่สหภาพแรงงานตลอดมา เมื่อมีการนัดหยุดงานก็ให้เงินเลี้ยงชีพ สำหรับค่านายจ้างพรรคเสรีมนังคศิลา ก็ได้สนับสนุนให้มีการตั้งเป็นสมาคมพ่อค้าไทย สมาการค่าและหอการค้าเพิ่มขึ้น ซึ่งสถาบันเหล่านี้ก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลด้วย

นอกจากสหภาพแรงงานที่รัฐบาลได้สนับสนุนแล้ว ก็ยังมีสหภาพแรงงานที่มิหวังเอียงซ้ายเกิดขึ้นด้วย ซึ่งได้แก่ สหบาลกรรมกรกลาง ซึ่งมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวจีน และประกาศตนอย่างโจ่งแจ้งว่าเป็นสมาชิกของสหพันธ์สหบาลกรรมกรแห่งโลก ซึ่งเป็นสหพันธ์สหบาลกรรมกรนิยมคอมมิวนิสต์ จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงต้องสนับสนุนสหบาลกรรมกรที่เป็นฝ่ายขวาเข้ามาแข่งขันโดยรัฐบาลให้การสนับสนุน และหาทางจับหัวหน้ากรรมกรที่นิยมซ้าย สหบาลที่นิยมซ้ายจึงสลายตัว

การบริหารแรงงานสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีนั่น นอกจากจะให้การใช้แรงงานได้บังเกิดความเป็นธรรม (แม้จะเลียนแบบมาจากต่างประเทศก็ตาม) แต่ก็ยังหวังผลจากบรรดากรรมกร และนายจ้าง ให้สนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายตนอีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็น เรื่องของลัทธินิยมทางการเมืองที่ใช้สหภาพแรงงานเป็นเครื่องมือก่อความวุ่นวายและเป็นอันตรายต่อระบอบการปกครองในปัจจุบัน